

WKO-scan legt vooral haperende regelingen bloot

Bronnen

Bij wko-systemen kan een slecht functionerende regeling een belangrijke oorzaak van te hoog energiegebruik zijn. Dat blijkt uit de WKO-scan van het Gebruikersplatform Bodemenergie. Om mogelijke ontwerpfouten voor realisatie te onderkennen, biedt het platform sinds kort de dienst ‘second opinion’ aan.

Tekst: Richard Mooi

Zo'n jaar of vijf geleden kwamen wko-installaties geregeld negatief in het nieuws door slechte werking. Het leidde tot comfortklachten en een hoog energiegebruik. Het Gebruikersplatform Bodemenergie wilde die negatieve spiraal doorbreken, door gebouweigenaren meer inzicht te geven in de werking van hun warmtepompinstallatie met bodemopslag.

Doorlichten van wko-installaties

“Het is een mooie toepassing, maar door problematiek ten aanzien van het ontwerp, de regeling of het beheer komt zo'n wko vaak in een verkeerd daglicht te staan”, zegt Ivo Everts, één van de initiatiefnemers van de WKO-scan. De WKO-scan is vanaf de start in 2015 tot nu toe 25 keer uitgevoerd. Diverse adviesbureaus voeren in opdracht van het gebruikersplatform het onderzoek uit, waaronder Ates Control van Ivo Everts. Hij kreeg de afgelopen jaren de opdracht om zo'n twintig wko-installaties door te lichten. In november deelde hij tijdens een webinar zijn ervaring met medegebruikers.

Eindgebruikers weinig bewust van voordelen

Wat viel Everts op bij de scans die hij uitvoerde? In de eerste plaats merkte hij dat eindgebruikers zich niet of nauwelijks bewust waren van de voordelen van een wko. “Je merkt wel dat de gebruikers weten dat ze een wko hebben, maar ze ervaren niet direct wat dit voor hen betekent.” Zo is bij gebouweigenaren nauwelijks inzicht in het energiegebruik en wat het aandeel van de wko is in de eventuele besparing. Dat komt volgens Everts doordat de beoogde energiebesparing uit beeld is verdwenen na de ingebruikname. “Doet de wko wat in het ontwerp is bedacht? Die vergelijking wordt niet veel gemaakt.” De onderhoudspartij zorgt dat de installatie storingvrij draait, maar zorgt hij ook voor een stukje optimalisatie? Volgens Everts is dat nauwelijks het geval.

Monopoliegedrag exploitanten collectieve wko-systemen is ongewenst

In het tv-programma Radar werden op 8 februari de pijlen gericht op de Warmtewet. Deze moet bewoners die zijn aangesloten op een collectief wko-systeem of andersoortig warmtenet beschermen, zoals tegen een te hoge prijs of tegen het leveren van onvoldoende warmte. In de gevallen die Radar behandelde blijkt daar weinig van terecht te komen en gedragen

warmteleveranciers zich als monopolist.
[Lees meer hierover in dit artikel.](#)

Sturen op de meest efficiënte installatie

Evers pleit ervoor om die uitgangspunten helder op het netvlies te houden. Dat is nog een braakliggend terrein; in de praktijk worden voor wko-installaties nauwelijks energieprestatiecontracten opgemaakt. Everts vindt zo'n contract een cruciale prikkel om te sturen op de meest efficiënte installatie. Nu wordt veelal alleen gestuurd op een responstijd, dus dat bij een storing binnen twee uur de servicemonteur in actie komt zodat het euvel snel wordt verholpen. "Het kan best zijn dat er een gasketel brandt, terwijl er een warmtepomp had moeten draaien." Of deze vorm van onderhoud de komende tijd gangbaar wordt, waagt hij te betwijfelen. "We leven in een weerbarstige periode. Technische mensen zijn schaars. Het wordt echt een uitdaging voor de branche."

Wko en gebouwbeheersysteem

Bij de installaties die niet goed presteerden is de regeltechniek veelal de boosdoener. De bron met meestal ook de warmtepomp(en) heeft zijn eigen regeltechniek, en de achterliggende installatie wordt geregeld door het gebouwbeheersysteem. Niet zelden wordt via harde contacten de koel- of verwarmingsvraag tot stand gebracht. Het is daardoor onmogelijk om vanuit het gebouwbeheersysteem inzicht te krijgen in de werking van de wko. Veelal gaat het in zo'n situatie om twee verschillende merken regeltechniek. Het is dan lastig om de installaties überhaupt goed op elkaar af te stemmen. Maar ook als zowel de wko als het gebouwbeheersysteem op een regeling van één leverancier draaien, is dit geen garantie voor een goede informatie-uitwisseling, schetst Everts. Het is in zo'n situatie wel gemakkelijker om de installatie weer op de rit te krijgen (zie kader). Bij twee verschillende softwarepakketten voor de regeling is het verstandig om de wko-regeling overboord te gooien en de installatie helemaal in het gebouwbeheersysteem te integreren.

Warmtepomp slechts op 50% vermogen

Het stadhuis van Alphen aan den Rijn kampte met een slecht presterende wko. De technische dienst constateerde een overmatig gasverbruik van zo'n 50.000 m³ per jaar. Het viel de beheerder op dat er veelvuldig een rookpluim uit de rookgasafvoer van de ketels kwam, terwijl die alleen zijn bedoeld voor pieklast. Everts ontdekte dat de warmtepomp maar op de helft van zijn vermogen werkte. Bij meer warmtevraag sprongen de gasketels bij. Dit zorgde voor een onbalans van de bron. De omgevingsdienst waarschuwde de gemeente voor het disfunctioneren van de wko. Een aantal installateurs had zich er al over gebogen, maar "de samenwerking was niet optimaal." Doordat er al één overkoepelende regeling draaide, was het herstel eenvoudig te realiseren. De warmtepomp draait nu op 100 procent. Ates Control schreef een onderhoudsplan en selecteerde samen met de gemeente onderhoudspartijen die verantwoordelijk zijn voor een optimale instelling. Dat loopt nu allemaal goed, blikt Everts terug. "Ze gebruiken nagenoeg geen gas meer. En we zijn aan het nadenken over het dichtzetten van de gaskraan."

Inmiddels beter?

Everts komt voor de WKO-scan vaak in gebouwen terecht die in de periode tussen 2000 en 2010 zijn ontworpen, toen er nog minder ervaring was met wko-installaties. Je zou zeggen dat nu vaak één overkoepelde regeling wordt gebruikt. Dat is niet het geval, vertelt Everts, ook al is het een uitgangspunt van het installatie-adviesbureau. "Je bent afhankelijk van hoe een installatiebedrijf het oppakt. Je moet echt iemand hebben die het technisch-inhoudelijk bekijkt en er sturing aan geeft. Anders gaan andere voorwaardes gelden, zoals financiële aantrekkelijkheid. Dan kan het een keuze zijn die niet helemaal aansluit bij de gedachte die de beheerder (eigenaar of gebruiker) later heeft."

Second Opinion

Sinds kort biedt het gebruikersplatform de mogelijkheid aan om het installatieontwerp door deskundigen te laten controleren. Een 'second opinion' dus, die een gebouweigenaar of eindgebruiker kan aanvragen. Op die manier worden in ieder geval ontwerpfouten eruit gehaald en kan ook al beter worden ingeschat of de regeltechniek optimaal werkt. Voorzitter Dick Westgeest van het Gebruikersplatform Bodemenergie: "We zagen toch wat zaken die beter hadden gekund. Je zit dan nog in de fase dat je een andere kant op kunt. Het is een optimalisatie voordat het pand staat."

Bewoners ten einde raad

Ook onderzoekt het platform of vve's van appartementsgebouwen toegang kunnen krijgen tot de WKO-scan. Het platform krijgt geregeld verzoeken daartoe. "Er zijn appartementencomplexen waar eigenaren niet tevreden zijn. De bewoners trekken aan de bel." Volgens Westgeest zijn ze vaak ten einde raad. "Tot nu toe heb ik ze steeds doorverwezen naar BodemenergieNL, de koepelorganisatie van commerciële partijen, maar daar lukt het niet zo erg. Daarom hebben we gezegd: 'Eindgebruiker, kom maar met je klacht'. Er zijn ook vastgoedbedrijven die door de klachten zeggen dat ze niks moeten hebben van bodemenergie. Dat zou heel jammer zijn."

Gerelateerde artikelen over wko:

- [Mini-warmtenet met open bron als alternatief voor lucht/water-warmtepompen](#)
- [Kwekerij Koppert Cress innovatief met warmte uit sloot en middentemperatuuropslag](#)
- [Amsterdams studentencomplex dankzij wko volledig aardgasvrij](#)
- [Centrumgebied in Den Haag krijgt 'gebieds-wko'](#)

Eerste publicatie door **Richard Mooi** op 11 feb 2021

Laatste update 8:42